

Schriftelijke vragen (art. 39 RvO)

aan de voorzitter van Provinciale Staten van Gelderland

datum : 30 augustus 2022
van : Paul L. Smits (GroenLinks)

Onderwerp: Provinciale rol droogtebestrijding en cumulatieve effecten “kleine” onttrekkingen

Aanleiding

Begin augustus bereikte ons het bericht dat in Nederland sprake is van een feitelijk watertekort. Voor de vierde keer in vijf jaar kampen we met extreme droogte. De verschillende Gelderse waterschappen namen ook deze zomer weer maatregelen zoals een sproeiverbod voor de landbouw. Door de klimaatcrisis zien wij de momenten waarop er meer verdampt dan er neerslaat in de zomer steeds meer toenemen en worden die perioden van droogte heftiger. Hierdoor zal ook het sproeiverbod vaker en sneller ingesteld moeten worden, waar dat deze zomer te laat werd ingezet¹.

De gevolgen van de lage grondwaterspiegel en het gebrek aan opwaartse druk zijn zichtbaar in de natuur. Op sommige plekken in Nederland wordt er zelfs grondwater opgepompt om die effecten op de natuur te mitigeren. Dit is geen houdbare situatie. De risico's voor natuur en landbouw worden steeds groter als we ongelimiteerd water blijven onttrekken.

Vooral de bovenste grondwaterlagen zijn kwetsbaar voor verdroging. Hoewel de grondwaterstanden de laatste 5 jaar van kwaad tot erger worden, blijft het aantal onttrekkingen toenemen. Steeds meer particulieren laten vergunningsvrij een grondwaterput boren. Doordat deze putten zich niet op grote diepte bevinden, trekt de opstapeling van particuliere onttrekkingen flink aan de grondwaterspiegel in de nabije omgeving. Dit veroorzaakt dikwijls weer een nieuwe behoefte aan particuliere putten in de omgeving.

Volgens het Binnenlands Bestuur-artikel van 22 augustus is er zelfs sprake van een “wildwest van particuliere grondwaterputten”². Het ontbreekt aan een beeld van de hoeveelheid putten en er is geen instrument momenteel voorhanden om hierin te sturen. Het onderzoek van Deltares in Noord-Brabant suggereert dat er tot wel 50 miljoen kuub per jaar in Nederland wordt onttrokken door zogenaamde kleine onttrekkingen, maar alleen Noord-Brabant lijkt nu al uit te gaan van tot wel 35 miljoen kuub in die provincie alleen. Er wordt gepleit voor een ‘structurele veranderingen in het gebruik van bodem, bebossing en benutting van water’.

Hoewel de waterwet bepaalde verantwoordelijkheden bij de waterschappen belegt als het gaat om de grondwaterstand en het registreren van onttrekkingen tot 150.000 kuub per jaar, heeft de provincie een duidelijk belang bij een gezonde grondwaterstand. De jaren van droogte hebben een zeer negatief effect op het ambitiebereik van de provincie. Het is rampzalig voor de natuur en vormt een ernstige bedreiging voor het biodiversiteitsherstel in Gelderland.

Vragen

1. Erkent het college van Gedeputeerde Staten dat kleine onttrekkingen een vliegwieleffect kunnen hebben, waarbij nabij een ondiepe onttrekking de grondwaterstand dusdanig daalt dat in de directe omgeving ook vaker putten geslagen moeten worden worden?

¹ Sproeiverbod ‘te laat’ en ‘te beperkt’ – Eric Reijnen Rutten, de Gelderlander 27 augustus

² <https://www.binnenlandsbestuur.nl/ruimte-en-milieu/grondwateronttrekking-ratjetoe-van-bepalingen>

2. Is het college van Gedeputeerde Staten met GroenLinks eens dat het in de onderhavige situatie niet wenselijk is dat het aantal kleine onttrekkingslocaties blijft toenemen in gebieden waar het al ongekend slecht gesteld is met de grondwaterstanden in de zomer?
3. Is er in Gelderland een beeld van hoeveel onttrekkingen er zijn, wat de cumulatieve effecten zijn, en hoeveel meer er met het huidige beleid te verwachten zijn in de komende jaren? Zo niet, kan het college ervoor zorgen dat dit op korte termijn duidelijk in beeld wordt gebracht?
4. Is het college van Gedeputeerde Staten met GroenLinks eens dat sproeiverboden tijdig ingezet moeten worden om ernstige natuurschade te voorkomen? Wordt hier door de provincie op actief op gestuurd?
5. Welke invloed wendt de provincie aan richting waterschappen om gezamenlijk tot een aanpak te komen met betrekking tot kleine grondwateronttrekkingen?
6. Steunt de provincie de oproep van waterschap Vallei en Veluwe om drinkwaterbesparing, hergebruik van water en het benutten van regenwater op te nemen in het bouwbesluit?
7. De omgevingswet zal ook de waterwet gaan vervangen. Welke instrumenten biedt de omgevingswet om het verder 'laagtrekken' van het grondwater tegen te gaan, in het kader van de ambities uit de Gelderse Omgevingsvisie?
8. Zou het college van Gedeputeerde staten, al dan niet in samenwerking met de waterschappen, willen inzetten op maatwerkregels voor kleine onttrekkingen in gebieden waar de provinciale doelen voor natuur onder druk staan?